

2. Komarnytska, O., Didenko, O., Kalaur, S., Soroka, O., Biliavets, A., & Khamaziuk, O. (2023). Facilitation Techniques in Teaching ESP Online: Postpandemic Solutions for Law-Enforcement Officers Training. *World Journal of English Language*, 13(5), 60-66. <https://doi.org/10.5430/wjel.v13n5p60>
3. Bloshchynskyi, I., Voitiuk, O., & Khamaziuk, O. (2024). Introduction of NATO Standards into the Professional Foreign Language Training of Future Border Guard Officers. *The Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Military-Special Sciences*, (58), 5–10. <https://doi.org/10.17721/1728-2217.2024.58.5-10>

ІНІЦІАЛЬНІ ЕТИКЕТНІ АКТИ В УКРАЇНСЬКОМУ ДІЛОВОМУ ДИСКУРСІ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Мунтян Олександр Олександрович

кандидат філологічних наук, доцент

Кафедра філології та перекладу

Київський національний університет технологій та дизайну

Україна

Одним із найважливіших аспектів професійної комунікації є первинні етикетні дії, які забезпечують успішне встановлення ділових контактів. Звернення до незнайомої людини, стратегії привернення уваги та процедури знайомлення виступають ключовими елементами ініціації спілкування в українському діловому дискурсі. Вони виконують не лише фатичну, а й прагматичну функцію, оскільки безпосередньо впливають на формування першого враження, рівень довіри, емоційний комфорт співрозмовника та подальшу ефективність ділової взаємодії. Як відомо, перше враження формується протягом перших 7-30 секунд і значною мірою залежить від обраних мовленнєвих формул та невербальних сигналів.

Український діловий етикет вирізняється вдалим балансом формальності та національної комунікативної теплоти, що вигідно відрізняє його від більш жорстких західних моделей чи надмірно церемоніальних східних традицій. До незнайомої особи рекомендується звертатися формулами «Шановний пане», «Шановна пані», «Пане [прізвище]», «Добрий день, шановні колеги» або «Шановні учасники семінару». Привернення уваги слід здійснювати делікатно й тактовно, використовуючи конструкції на кшталт «Перепрошую за турботу», «Дозвольте звернутися», «Вибачте, що відволікаю вас на мить». Процедура знайомлення зазвичай включає привітання, самопрезентацію із зазначенням посади та організації, а за потреби – мету контакту. Наприклад: «Дозвольте відрекомендуватися. Сидоренко Олег Вікторович, директор департаменту розвитку компанії “Укрпром”. Раді співпраці з вашою командою» або «Добрий

день! Мене звати Олена Петренко, я представляю відділ міжнародних проєктів “КиївТрейд”. Мета нашої зустрічі – обговорити можливості партнерства».

Водночас у діловій практиці часто трапляються помилки, які можуть негативно вплинути на перше враження. Зокрема, надто фамільярне звернення на кшталт «Привіт! Як справи, Олег?» чи «Слухай, треба поговорити», що створює враження непрофесіоналізму. Поширеною помилкою є також відсутність вибачення при відволіканні, наприклад, різке «Скажіть, а коли буде ваша доповідь?» замість ввічливого «Вибачте, що відволікаю вас на мить». Неповна самопрезентація (коли називають лише ім'я без прізвища, посади чи компанії), передчасний перехід на «ти» («Давай обмінюємося контактами») або різке переривання в онлайн-форматі без використання відповідних інструментів також порушують етикетні норми. Крім того, спілкування може сприйматися як невдале, якщо воно надто сухе («Я – Петренко. Говоріть швидше») чи, навпаки, надмірно емоційне вже на першому етапі знайомства. Уникнення таких помилок допомагає зберігати характерний для українського ділового дискурсу баланс формальності та щирості.

Ці мовленнєві моделі відображають лінгвокультурні особливості українського ділового спілкування, де формальна ввічливість органічно поєднується зі стриманою щирістю, повагою до статусу співрозмовника та прагненням до гармонійних відносин. Важливим доповненням є відповідний невербальний супровід: посмішка, зоровий контакт, впевнена постава та діловий одяг.

Методика формування етикетної компетенції студентів закладів вищої освіти повинна ґрунтуватися на комунікативно-прагматичному, особистісно-орієнтованому, компетентнісному та міжкультурному підходах. Навчання доцільно організовувати поетапно, поєднуючи теоретичне осмислення норм українського ділового етикету з активними практичними формами роботи. Серед найбільш ефективних методів слід назвати аналіз автентичних зразків ділового спілкування (відеозаписи конференцій, ділових переговорів і заходів з нетворкінгу), симуляційні вправи у форматі рольових ігор, відеотренінг із наступним рефлексивним самоаналізом власного мовлення, метод аналізу конкретних ситуацій (case study), міжкультурні порівняльні завдання, а також проєктні методи, зокрема підготовку та проведення студентських науково-практичних конференцій, бізнес-симуляцій і сесій ділового спілкування.

Такий комплексний підхід сприяє розвитку не лише знання нормативних формул, а й прагматичної гнучкості мовлення, що дозволяє адаптуватися до конкретного комунікативного контексту, соціального статусу співрозмовника, культурного фону та формату взаємодії – формального, напівформального, дистанційного чи міжкультурного. Особливої уваги потребує цифровий етикет, оскільки сучасні онлайн-платформи (Zoom, Microsoft Teams, LinkedIn) вимагають специфічних стратегій привернення уваги та самопрезентації.

Інтеграція цих аспектів у курси ділової української мови, риторики, ділового протоколу, міжкультурної комунікації та soft skills сприяє комплексному розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців. Цілеспрямоване й системне

опанування стратегій звернення, привернення уваги та знайомлення формує в студентів не лише нормативність мовлення, а й соціокультурну чутливість, емоційний інтелект, професійну впевненість та готовність до ефективної участі в міжнародному діловому середовищі. Володіння цими навичками особливо важливе в умовах глобалізації, коли українські фахівці активно залучаються до міжнародних проєктів, грантових програм і бізнес-місій, представляючи Україну на високому професійному рівні.

Список використаних джерел

1. Мунтян, О. О. (2023). Риторика ділового спілкування. Актуальні питання гуманітарних наук, 66(2), 151–154.
2. Мунтян, О. (2023). Способи мовленнєвого впливу під час ділового спілкування. Наукові праці Міжнар. академії управління персоналом. Філологія, 2(7), 58–63.
3. Мунтян, О. О., & Чень, Ван. (2025). Лінгвістичні аспекти функціонування української ділової мови в умовах євроінтеграційних процесів. Вісник науки і освіти (Серії: Філологія, Педагогіка, Соціологія, Культура і мистецтво, Історія та археологія), 10(40), 632–646.

DOI 10.70286/ISU-08.07.2026.006

THE ROLE OF ENGLISH LANGUAGE COMPETENCE IN ENSURING EFFECTIVE INTERNATIONAL COOPERATION AMONG BORDER AGENCIES

Khamaziuk Olha

Ph.D., Associate Professor

Department of Foreign Languages

Lupu Oleksandra

Cadet, Class 431

Bohdan Khmelnytskyi National Academy
of the State Border Guard Service of Ukraine

Ukraine's current security paradigm is undergoing fundamental transformations, with integration into the European security architecture serving as an integral component. In the context of globalization, professional proficiency in English serves as the primary tool for interoperability. As Komarnytska et al. (2023) emphasize in their research, post-pandemic challenges require law enforcement professionals to master flexible online communication tools and specific professional terminology.

International cooperation among border agencies, particularly within the framework of FRONTEX missions, requires officers to possess not only technical knowledge but also a deep understanding of linguistic nuances. Babchuk et al. (2025)